

In de kelder van het stadhuis zoeken naar stembussen

Nu 35 gemeenten geen gebruik mogen maken van hun stemcomputers, moeten ze snel op zoek naar oplossingen. „Ik wil geen kaduke stembussen.”

Door onze redacteur
MEREL THIE

ROTTERDAM, 1 NOV. Joke Kersten, burgemeester van Uden in Noord-Brabant, heeft „geen flauw idee” waar de twaalf stembussen van Uden zijn gebleven. Haar gemeente stemt al jaren elektronisch. „We hebben hier verbouwd, misschien zijn ze toen weggegooid.” Maar

ook als dat niet zo is, heeft Kersten weinig zin om „kaduke, gammele stembussen” uit de kelders op te diepen. Ze wil stemcomputers.

Gisteren kreeg de gemeente Uden, samen met 34 andere gemeenten te horen dat hun door het ministerie van Binnenlandse Zaken goedgekeurde stemcomputers toch niet goed genoeg zijn voor de parlementsverkiezingen op 22 november. Het gaat om 1.200 stemcomputers van producent SDU.

De computers zijn van afstand ‘af te tappen’, bleek uit een onderzoek van de Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst. En dat bedreigt het kiesgeheim. Iedereen

moet in vrijheid, zonder dat anderen weet hebben van de keuze, zijn stem uit kunnen brengen. Dat stemcomputers *gehackt* kunnen worden, zei de actiegroep ‘Wij vertrouwen stemcomputers niet’ al langer.

Burgemeester Kersten vindt dat Binnenlandse Zaken laat reageert. „Dit hadden ze wel wat eerder kunnen bedenken. Er is te lang lachconiek gereageerd.” Zij hoopt dat Uden in aanmerking komt voor een deel van de 500 vervangende stemcomputers van producent Nedap, die Binnenlandse Zaken heeft toegezegd. Dat hoort ze hopelijk eind deze week. De computers worden nu nog getest.

De gemeente Amsterdam (500 stemcomputers) heeft al gezegd met het potlood te gaan stemmen. In de hoofdstad is pas één keer, bij de afgelopen gemeenteraadsverkiezingen in maart, elektronisch gestemd. In het gunstigste geval resteert er dan nog een tekort van 200 stemcomputers. Maar als de 500 Nedap-computers ook worden afgekeurd, zijn er 700 computers te weinig, zegt het ministerie.

De gemeente Hoogezand-Sappemeer hoopt net als Uden op vervangende stemcomputers. De gemeente stemt sinds 1998 elektronisch. „We moeten anders meer mensen inzetten, die andere instructies moeten krijgen”, zegt

een woordvoerder. Kiezers moeten weten dat ze het hele rondje rood moeten maken, een kruisje zetten is niet genoeg. „En bij een elektronische stem kun je maar één kandidaat kiezen. Op papier kunnen mensen de fout maken twee hokjes in te kleuren.”

Als er op papier gestemd moet worden, gaat dat veel meer tijd en mankracht kosten, zeggen de gemeenten. De inrichting van de stembureaus moet worden aangepast. „Er moeten drie hokjes zijn, waarvan het blad zo hoog bevestigd is, dat niemand mee kan kijken. Maar gehandicapten moeten er óók bij kunnen”, verzucht Kersten. En het tellen kost meer tijd.

„Als de totale optelsom niet klopt, kun je opnieuw beginnen.” Totdat meer duidelijk is over vervangende computers, ondernemen Uden en Hoogezand-Sappemeer geen actie. Die één, twee dagen extra vertraging maken ook niet meer uit, vindt Uden.

Vanmorgen opperde een fabrikant de mogelijkheid om de afgekeurde stemcomputers ‘in te pakken’ met metaal. Daarmee zouden de stemmachines voor duizend euro per stuk beveiligd kunnen worden. Een woordvoerder van het ministerie noemt dat „geen oplossing. Die mogelijkheid hebben we bekeken, maar dat is niet veilig genoeg.”

Politie alert op afluisteren stemcomputer

Door een onzer redacteurs
DEN HAAG, 1 NOV. De politie zal tijdens de verkiezingen extra alert zijn op pogingen om stemcomputers af te luisteren. Ook actiegroepen of journalisten kunnen rekenen op sancties als ze zich aan dergelijke praktijken schuldig maken.

Minister Nicolaï (Bestuurlijke Vernieuwing, VVD) zei dat gisteren in een spoeddebat over problemen met de stemcomputers. 35 gemeenten mogen stemcomputers die zijn geleverd door producent Sdu niet gebruiken, omdat het stemgedrag via die appa-

raten tot op een afstand van 25 meter afgetapt kan worden.

Fractiewoordvoerders prezen gisteren de minister voor zijn kordaatheid om de Sdu-computers te verbieden na AIYD-onderzoek. Er was kritiek op Nicolaï's voorganger, minister Pechtold (D66), die verzekerde dat met de stemcomputers niet gesjoemeld kon worden. Gisteren bleek dat ook de stemcomputers van producent Nedap binnen een actieradius van ten minste vijf meter te ‘kraken’. Nicolaï zal nog deze week uitsluitel geven over de betrouwbaarheid van deze computers.